

1 Dansk i gymnasiet

1.1. Danskfagets formål og indhold

Præsentation

Denne opgave har til formål at skabe større bevidsthed om, hvorfor man skal have dansk i gymnasiet, og større viden om, hvad man arbejder med i faget dansk på stx.

Tekster

1. Søren Peter Hansen: "Sms til læreren", uddrag af Kronik i *Information* 7. april 2003.
2. Læreplan for dansk, stx. juni 2010

Opgaver

1. Diskuter, hvorfor vi efter jeres mening skal have faget dansk i gymnasiet. Inddrag evt. synspunkterne i tekst 1 som inspiration til jeres egne overvejelser. Udarbejd herefter en prioriteret liste, hvoraf det fremgår, hvad der efter jeres mening er de væsentligste årsager til, at man har dansk i stx. i alle tre gymnasieår.
2. Læs herefter, hvad der står i læreplanens formålparagraf (tekst 2), og diskuter, om de politikere og eksperter, der har skrevet læreplanerne, er enige i jeres prioritering, eller om der evt. er elementer i formålparagraffen, som I ikke havde ventet.
3. Læs dernæst læreplanens beskrivelse af, hvilke stofområder man skal arbejde med i dansk, og diskuter på baggrund heraf, hvordan arbejdet med de enkelte stofområder kan være med til at indfri læreplanens formålparagraf.

1 Dansk i gymnasiet

Tekster

Tekst 1.

Søren Peter Hansen: af "Sms til læreren"

Efter min mening bør kernen i fremtidens alment gymnasiale danskfag være kultur i Danmark baseret på dansksproglige tekster fra Njal til nu i en flerhed af medier – med litteratur og sprog i centrum, og for begge disse områders vedkommende skal det gælde at mediedimensionen skal inddrages og undervisningen skal fokusere på både receptive og produktive forhold.

Hvad angår selve den fremtidige danskundervisnings formål kunne jeg forestille mig noget i retning af følgende:

Danskfaget skal - via den kvalificerede omgang med danskproducerede tekster af medier (beskrivelse, analyse og fortolkning) af såvel mundtlige som skriftlige udsagn fra oldtid til nutid på et højt kvalitativt niveau – give eleverne en oplevelse og erkendelse af, at verden er langt større og langt mere nuanceret og kompliceret, end de i deres vildeste fantasi kunne forestille sig.

Tekst 2.

Læreplan: Dansk A – stx, juni 2010

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Fagets kerne er dansk sprog og litteratur. I arbejdet med dansk sprog og dansksprogede tekster i forskellige medier etableres et møde med kultur- og bevidsthedsformer i Danmark, Europa og den øvrige verden fra oldtiden til i dag. Gennem den intensive tekstlæsning, der forbinder sproglige, historiske og æstetiske synsvinkler, bringes oplevelse, analyse og fortolkning i samspil. Det er karakteristisk, at de litterære og de sproglige aktiviteter indgår i et tæt samspil i både den receptive og den produktive dimension af faget.

1.2. Formål

Danskfaget tjener på en gang et dannelsesmæssigt og et studieforberedende formål. I arbejdet med afdækning af ældre og nyere teksters betydning anskuet i et sprogligt, litterært og kulturelt perspektiv skærpes elevernes kritisk-analytiske sans. Dermed bidrager faget til både at udvide elevernes dannelseshorisont og at styrke deres evne til at håndtere informationer, gå bag om ordene og forstå disses indhold og nuancer. Kritisk-analytisk sans og beherskelsen af et sikkert sprogligt udtryk fremmer elevens muligheder for at orientere sig og handle i et moderne, demokratisk, globalt orienteret samfund.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne:

- udtrykke sig præcist, nuanceret og formidlingsbevidst såvel mundtligt som skriftligt
- beherske skriftsprogets normer for korrekthed og anvende grammatikkens og stilistikkens grundbegreber
- dokumentere indblik i sprogets funktion og variation, herunder dets samspil med kultur og samfund
- anvende centrale mundtlige fremstillingsformer (herunder holde faglige oplæg og argumentere for et synspunkt) med formidlingsbevidsthed
- anvende centrale skriftlige fremstillingsformer (herunder redegørelse, diskussion, analyse og fortolkning) med formidlingsbevidsthed

1 Dansk i gymnasiet

- demonstrere viden om fagets identitet og metoder
- analysere og vurdere primært ikke-fiktive tekster i alle medier
- analysere, fortolke og perspektivere primært fiktive tekster i alle medier
- dokumentere kendskab til en bred repræsentation af centrale danske litterære værker gennem tiderne med perspektiv til litteraturen i Norden, Europa og den øvrige verden
- demonstrere viden om træk af den danske litteraturs historie med eksempler på samspillet mellem tekst, kultur og samfund
- demonstrere kendskab til og forholde sig til det moderne mediebillede, herunder kunne analysere og vurdere teksters kommunikative betydning samt mediets rolle i kommunikationen
- navigere og udvælge information i skærmbaserede tekster med et fagligt fokus.

2.2. Kernestof

Til kernestoffet hører det sproglige, det litterære og det mediemæssige stofområde, som skønsomt vægter i forholdet 2:3:1. De tre stofområder indgår i et tæt samspil i undervisningen.

Det sproglige stofområde

Det sproglige stofområde har som sit genstandsfelt et genremæssigt varieret udvalg af tekster, talte såvel som trykte, hvorpå der kan anlægges en sproganalytisk tilgang.

Her arbejdes blandt andet med:

- sprogiagttagelse, herunder grammatik og stilistik
- argumentationsanalyse
- retorisk analyse
- kommunikationsanalyse.

Det litterære stofområde

Det litterære stofområde har som sit genstandsfelt et historisk bredt og genremæssigt varieret udvalg af primært skønlitterære tekster. Teksterne består af dansksprogede tekster suppleret med norske og svenske tekster på originalsprog og verdenslitteratur i oversættelse. Teksterne læses i en litteratur-, kultur- eller bevidsthedshistorisk kontekst.

I stofområdet indgår:

- tekster fra tiden før 1700, herunder saga, folkeeventyr og folkeviser
- tekster fra oplysningstid, romantik, romantisme og naturalisme
- tekster fra 1900-tallet, herunder realistiske og modernistiske tekster
- tekster fra 2000-tallet, herunder fra de seneste fem år
- mindst fem værker inden for kategorierne roman, drama, novellesamling, digtsamling og ræsonnerende prosa. Værkerne skal have en historisk og genremæssig spredning. To af værkerne læses individuelt i tilknytning til et fagligt forløb. Eleverne dokumenterer mundtligt eller skriftligt deres arbejde med hvert af disse værker.
- læsning af en afgrænset periode før 2000
- mindst en tekst fra hver af forfatterne: Ludvig Holberg, Adam Oehlenschläger, N.F.S. Grundtvig, Steen St. Blicher, H.C. Andersen, Herman Bang, Henrik Pontoppidan, Johannes V. Jensen, Martin Andersen Nexø, Tom Kristensen, Karen Blixen, Martin A. Hansen, Peter Seeberg og Klaus Rifbjerg.

Her arbejdes blandt andet med:

- genrebegreber
- litteraturteori og litterær metode
- litteratur-, kultur-, og bevidsthedshistoriske fremstillinger.

Det mediemæssige stofområde

Det mediemæssige stofområde har som sit genstandsfelt medietekster i trykte såvel som elektroniske medier, herunder aviser, radio, tv, film, websites og interaktive medier.

I stofområdet indgår:

- nyhedstekster
- dokumentartekster

1 Dansk i gymnasiet

- fiktionstekster
 - visuelle udtryksformer
 - et værk i form af et større afrundet medieprodukt.
- Her arbejdes blandt andet med:
- nyhedskriterier
 - fiktions- og faktakoder i stofområdet teksttyper.

Mundtlig og skriftlig udtryksfærdighed

I denne del af kernestoffet indgår:

- et forløb om mundtlighed
- et forløb om skriftlighed
- mundtlige oplæg og tekstproduktion.

Arbejdet med mundtlig og skriftlig udtryksfærdighed skal sætte eleverne i stand til at udtrykke sig præcist, nuanceret og formidlingsbevidst. Der arbejdes med en vifte af mundtlige og skriftlige formidlingsformer, hvoraf nogle rækker ind i andre fag.

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof skal perspektivere og uddybe kernestoffets stofområder.

Undervisningen i det supplerende stof optager ca. 15 pct. af fagets uddannelsestid.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

I undervisningen indgår de faglige mål i et samspil inden for og på tværs af det sproglige, det litterære og det mediemæssige stofområde. Specielt indgår det sproglige arbejde som et integreret led i tekstlæsningen, idet indsigt i sprogets opbygning, funktion og historie udnyttes som et grundlag for den nuancerede og veldokumenterede analyse, fortolkning og perspektivering af tekster.

3.2. Arbejdsformer

Der inddrages en bred vifte af arbejdsformer.

Det skriftlige arbejde spænder fra mindre skriveøvelser, som træner delkompetencer og afgrænsede skrivehandlinger, til større genredefinerede opgaver, hvor eleverne i en sammenhængende og formidlingsbevidst fremstilling forholder sig analyserende, diskuterende eller undersøgende til en tekst eller et emne. Der lægges vægt på faglig vejledning i skrivefasen.

I tilrettelæggelsen af det skriftlige arbejde indgår i 1.g et forløb om skriftlighed, jf. pkt. 2.2., hvor eleverne arbejder med grundlæggende begreber og metoder af betydning for skriveprocessen og det færdige produkt.

Det skriftlige arbejde planlægges, så der er progression og sammenhæng til skriftligt arbejde i andre fag. Sammenhængen til andre fag kan etableres på et indholdsmæssigt så vel som på et formmæssigt plan. Der udarbejdes i 1.g eller 2.g en opgave i dansk og/eller historie, jf. bilag 4.

Det mundtlige arbejde fokuserer på elevernes mundtlige udtryksfærdighed i forbindelse med formidling i forskellige kommunikationssituationer. I tilrettelæggelsen indgår i 1.g et forløb om mundtlighed, jf. pkt. 2.2., hvor eleverne arbejder med forskellige mundtlige genrer. Eleverne præsenteres her for egnede teknikker og redskaber i forbindelse med forberedelse, afvikling og evaluering af mundtlige fremstillinger.

3.3. It

Der lægges vægt på inddragelse af it i undervisningen i forbindelse med:

- skriveundervisningen og i arbejdet med præsentationsstøttede mundtlige oplæg
- informationssøgning
- arbejdet med tekster, som ikke foreligger i trykt form.

3.4. Samspil med andre fag

1 Dansk i gymnasiet

Dele af kernestof og supplerende stof vælges og behandles, så det bidrager til styrkelse af det faglige samspil i studieretningen. Danskfaget indgår desuden i almen studieforberedelse og almen sprogforståelse i overensstemmelse med de regler, der gælder for disse forløb.

Specielt gennemføres et obligatorisk forløb i samspil med historie med vægt på historisk overblik og sammenhæng. Kurset er af 8 til 10 timers varighed i hvert af de to fag og afvikles senest i starten af studieretningsforløbet.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

De gennemførte forløb evalueres løbende med henblik på at give lærer og elev viden om det faglige standpunkt og på at fastlægge det efterfølgende arbejde. Der gøres brug af forskellige evalueringsformer, herunder:

- portfolioevaluering, eventuelt med elektroniske portfolioer, hvori indgår besvarelser af større og mindre skriveopgaver
- mundtlige oplæg
- mindre skriftlige prøver.

4.2. Prøveformer

Der afholdes en skriftlig og en mundtlig prøve.

Den skriftlige prøve

Prøven har en varighed af fem timer. Eksaminanden vælger mellem et antal opgaver stillet på grundlag af et tekst-/billedmateriale. Opgaverne stilles i forlængelse af fagets tre stofområder.

Den mundtlige prøve

Eksaminationstiden er ca. 30 minutter pr. eksaminand, og der gives ca. 60 minutters forberedelsestid.

Prøvematerialet vælges af eksaminator.

Eksamensspørgsmålene fordeles skønsmæssigt over det sproglige, det litterære og det mediemæssige stofområde i størrelsesordenen 2:3:1.

Eksamensspørgsmålet har et fokus i et af stofområderne og består af en eller flere tekster samt instrukser der angiver, hvordan eksaminanden skal arbejde med teksterne. Teksternes samlede omfang må ikke overskride otte normalsider eller 12 minutters afspillet tekst. En normalside består af 1300 bogstaver. Såvel kendte som ukendte tekster kan indgå, men mindst én tekst skal være ukendt.

Tekster må gerne genbruges, hvis de tilhørende instrukser ikke er identiske.

Eksaminanden indleder med et mundtligt oplæg på ca. 10 minutter. Eksaminationen former sig videre som en faglig samtale om det trukne eksamensspørgsmål. I samtalen perspektiveres til det øvrige læste stof.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilket omfang eksaminandens præstation lever op til de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Ved den skriftlige prøve lægges der vægt på eksaminandens færdighed i:

- skriftlig fremstilling, herunder genre- og formidlingsbevidsthed
- at besvare den stillede opgave
- relevant anvendelse af danskfaglig viden og metode.

Ved den mundtlige prøve lægges der vægt på eksaminandens færdighed i:

- mundtlig fremstilling
- at besvare den stillede opgave
- relevant anvendelse af danskfaglig viden og metode.

Ved begge prøver gives én karakter ud fra en helhedsbedømmelse af eksaminandens præstation.